

BirdLife Sverige granskar

Skogen kräver skötsel

Sant eller falskt?

Kräver våra skogar skötsel? För vem och för vad?

Påståendet är i huvudsak falskt, men det finns undantag. Vi börjar med undantaget. I gamla jordbruksbygder kan övergivna ängar och betesmarker som vuxit igen ha kvar rester av den hävdberoende floran och faunan. Många av dessa arter var helt beroende av hävden, andra starkt gynnade av den. Sedan de gamla brukningsmetoderna slutat vara lönsamma har hävden upphört. En del har planterats med skog, medan andra arealer allteftersom fått växa igen. Hävdberoende och hävdgynnade arter har därmed fått allt svårare att klara sig och hamnat på rödlistan. Bara som ett exempel: Varendra socken i Småland hade mer ängsmark på 1800-talet än det finns kvar i hela Sverige idag. Endast någon enstaka procent av den gamla ängsmarken hävdas på gammalt traditionellt vis idag.

Genom att hugga bort inväxande gran och glesa ut eller hålla undan kraftig lövuppväxt kan man återskapa möjligheterna för de hävdberoende arterna att fortleva. För sådana skogsbestånd kan man säga att det fallit på skogsbrukets lott att bevara de gamla ängs- och betesmarkernas flora och fauna på ytterligare arealer med hjälp av en genomtänkt skötsel.

Ängs- och betesmarker är exempel på miljöer där det kan krävas skötsel

För nästan all annan skog är påståendet en ren lögn som faller på sin egen orimlighet. Runt klotet har under 10-tals miljoner år olika skogsekosystem utvecklats helt fritt. Klimat, jordmån, markfuktighet och en rad andra faktorer har spelat roll för hur olika arter i alla möjliga kombinationer tillsammans bildat mer eller mindre stabila och komplexa ekosystem. Allt detta har skogarna klarat alldeles utmärkt utan människans inblandning. Sådana skogar behöver inte skötas för att klara sig, tvärtom. De klarar sig bäst genom att lämnas ifred. Det är dessa skogar som har dominerat i Sverige.

När vi talar om skogsskötsel är det således inte för skogens skull utan för människans skull den "måste" skötas. För att vi ska kunna dra ännu mer nytta av vissa av de tjänster skogen producerar. Det är självklart inget fel i att vi utnyttjar skogarnas alla tjänster, men både för vår egen och skogens skull måste vi göra det uthålligt.

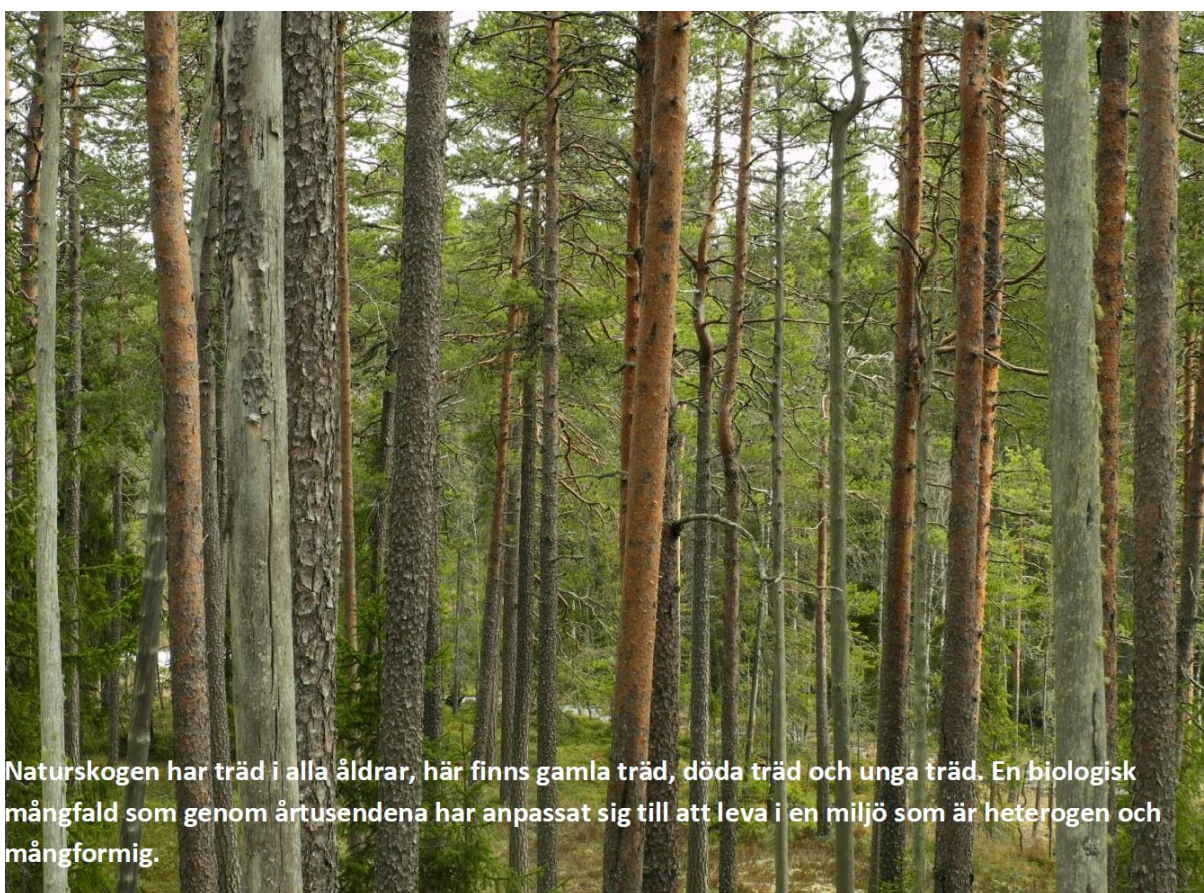
När vi tar ut enstaka träd eller träämnen, eller för all del plockar ut lite fler träd utan att rubba ekosystemet, så klarar sig även de mest kräsna arterna. Därifrån har vi hela skalan med allt intensivare uttag ur skogen, för att i andra änden ha kalhuggning där hela ekosystemet slås ut.

När vi avverkar ett 250 år gammalt träd så tar det, just det, minst 250 år innan ett lika gammalt träd växer där igen. Men när vi hugger ner en hel skog, skiktad med allt från småplantor till 250-åriga träd, då tar det kanske det 10-dubbla innan vi får tillbaks det skogsekosystem med alla dess arter som fanns vid tiden för kalavverkningen. Detta under förutsättning att det runt avverkningen finns skogar med alla de arter som måste kunna återinvandra.

Många av de verkligt kräsna och hotade arterna kräver orörda miljöer och/eller träd som har nått åtminstone 200 års ålder eller mer. Det säger sig självt, att när vi sköter skogen med ingrepp på ett plantageliknande sätt och slutavverkar redan vid 60–80 år, så är dessa arter chanslösa.

Ju intensivare vi anser att vi måste sköta skogen för att få ut maximal virkesproduktion, desto viktigare blir det att skydda ännu mer areal och att ännu mer hänsyn tas i den intensivt brukade skogen.

Dagens skogsbruk lever inte alls upp till kraven på ett hållbart skogsbruk. Den mångfaldsspillra vi trots allt fortfarande har kvar utarmas just nu i ett förfärande tempo, inte minst uppe i nordvästra Sverige.

Naturskogen har träd i alla åldrar, här finns gamla träd, döda träd och unga träd. En biologisk mångfald som genom årtusendena har anpassat sig till att leva i en miljö som är heterogen och mångformig.

BirdLife Sverige kommer fortsätta granska utvecklingen i skogsbruket och påtala de brister som finns och vad som behöver göras i form av förbättringar. Fåglarna är våra tydligaste markörer i landskapsperspektivet över hur vi lyckas med den biologiska mångfalden i skogen.

Bilder: Christer Johansson och Sebastian Kirppu